

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Ex omnium gentium autoritate scientiæ diuinæ existentia monstratur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

CONTROVERSIA II. DE SCIENTIA DEI.

DIVINAM scientiæ infinitudinem exiguo nostro discursu percurrere, profunditatem metiri, modum penitus explicare, non solum factum est impossibile, sed prorsus etiam tentatum ridiculum, & temerarium. Multo enim amentius est, quam velle *calum* (vt aiunt) *palmam mensurare*. Idcirco Augustinus in Psal. 49. de Diuina scientia acturus id primum fatetur, quod potiori iure rudiores longe eundem ingressuri tractatum debemus profiteri. *Ne forte* (Augustini verbis loquor) *hoc à me expectetis, vt explicem vobis quomodo cognoscat Deus. Hoc solum dico: non sic cognoscit, vt homo; non sic cognoscit, vt Angelus. Quomodo cognoscit, dicere non audeo: quoniam, & dicere non possum.* Cæterum, cum diuina à nobis, nonnisi humano modo, atque increata, nonnisi ad creaturarum vnam, & exemplar tractari pro hoc statu queant: ea omnia de Diuina scientia (quæ substantia est, æquæ, atque ipsa, cui identificatur, Deitas, improducta) discutimus, quæ de nostris cognitionibus (physicis nempe, creatisque accidentibus) solent disputari.

Et quidem controuersia huius, sicut & aliarum subiectum statuendum erit: ne de re chimærica tam longè, atque exactè disceptare videamur. Quare de scientiæ Diuinæ existentia texetur disputatio primum. Secundo: de ijs, quæ scientiam nostram præcedunt; eademne præcedant diuinam? Tertio: ad quam obiecta secundum se ipsa cognoscenda Diuina scientia extendatur? Et primo quidem de Deo ipso, deinde de alijs ab ipso. Quarto de statibus, in quibus creata cognoscitur. Quinto: quidnam Deo sit ratio, medium, siue materiale, siue formale determinatum, aut verificatum, seu motuum vniuersa, & singula cognoscendi? Sexto: de Diuina scientiæ partitione, quæ ex præcedentium examine perspicue, ac sine æquiuocatione, & questionibus de nomine, quoad rem ipsam apparebit. Septimo: de diuinæ scientiæ metaphysicis affectionibus. Quibus nihil erit de Diuina scientia disputatione dignum, quod in controuersia hac nostra disputationem desideret.

DISPUTATIO PRIMA.

De Diuina scientiæ existentia.

QUÆSTIO I.
An Dei scientiam existere satis omnibus ab autoritate monstratur.

ORA hæc de Diuina scientiæ existentia circa questionem, an sit? versatur: omnia questionem quid sit. De hac enim satis controuersia. 1. d. q. cert. num. statumimus etiam formaliter, & metaphysicè essentia diuinæ existentia attributa Dei omnia existere, atque entia realia adiecta solum metaphysica esse: quare eadem de scientia Dei (quam d. 2. q. 2. cer. 2. & 3. ab essentia metaphysica Dei relegauimus) sententia erit. Tres igitur circa diuinæ scientiæ existentiam instituimus questiones. Primam de eius existentia ab autoritate. Secundam an eius existentia à ratione monstratur? Tertiam an è Dei immutabilitate, seu spiritualitate ostendatur.

QVÆSTIO I.

An Dei scientiam existere satis omnibus ab autoritate monstratur.

VM omnibus, nec solum cum Christianis, siue Catholicis, siue Hæreticis, Iudeisque, qui veteris Testamentum admittunt, sed & cum paganis

agam: sicuti & in alijs fidei nostræ veritatibus: vt omnes aberrantes à vero conuinci possint.

CERTAMEN I.

Ex omnium gentium autoritate scientiæ Diuinæ existentia monstratur.

1. **D**Eum omniscium, nec sciam solum modo, esse gentium, nationumque omnium consensus semper fuit. Et si enim Deitatem pluribus plures err. c. detulerint; aut inscium Deum esse non posse omnes, quantum stolidi, & barbari, cognouerunt. Vt clarescat citius Dei substantiam & unitatem, quam eius scientiam ignorari ab hominibus posse; cum, ijs etiam, quibus circa Dei substantiam, & essentiam, ac proinde unitatem, & singularitatem, crassus adeo error obrepserat, eius tamen scientiæ ignoratio minime potuerit obrepere. Hoc autem inde imprimis constat, quod ad Deos inos nemo fuerit, qui non preces funderet, vt bona sibi obuenirent, atque à se mala arcerentur. Neque vllus tam amens, ac velans esse potuit, qui cum, à quo perire, cognosceque non valeat de suis commodis consequendis, malique vitandis oret. Accedunt sacrificia, quæ gentes omnes dijs suis ita instituerunt lege; atque obtulerunt: quæ siue, vt eos beneficos, siue suorum criminum non iudices haberent, peragebant, vtique eos, & obsequiorum, & criminum gnaros profitebantur: tanta nimirum constantia, vt cum lapides, & truncos in Deos sibi erigebant, tamen horum confcios iudicabant: quo super à Regio ridetur

Y A E G

vate psal. 113. *Oculos habent, & non videbunt: aures habent, & non audient &c.*

2. Quid? quod ipsum nomen, quo à Græcis omnibus Deus *Θεός* nominabatur, ita clare eius scientiam in- clamat, ut eos, qui aliter sentiant, non absurditatis modo, verum, & surdicitatis etiam incuset, ut enim eius vocis proprietatem explicans aiebat Dionis. 12. de diu. nom. circa med. est *omnia contemplans providentia*. Et Clemens Alex. 1. Strom. sine ita dictum Deum ex *positione, & ordine, & administratione*, seu providentia, quæ quidem sine scientia, imo omniscientia (si rerum omnium, uti in Deo, sit) esse non potest. Pulchre hanc nominis eius etymologiam trahit Damasc. 1. lid. cap. 12. med. *Theos à theaste, id est intuendo omnia. Nam nihil eum latere potest, imo omnium inspector est*. Ex quo sententiam mutuatur S. Thom. aureis his verbis totum hoc argumentum nostrum expressit. 1. contr. g. cap. 44. fine. *Huius autem fidei veritas tantum apud homines inualuit, ut ab intelligendo nomen Dei imponerent. Nam Theos, quod secundum graecos Deum significat dicitur à theaste, quod est considerare, vel videre*. Ad quam rem plura Athanas. de definitionibus colum. 2. §. *quid est Deus?* & dial. 1. contra Macedon. fere init. Nyssen. lib. *quod non tres, dñi ad Ablabium circa med.*

3. Eo vero vique exploratum omnibus fuit Deum scientem, sapientemque esse, ut, neque, pro, rudioribus adhuc, doctrina paranda, ex instituto à priscis Philosophis fuerit disputatum: quod neminem quantumvis rusticum de eo dubitantem viderent. Quare id potius sup- pulerunt, quam disputant: cum Deum præfato no- mine *Theos* compellarent: passimque ex ista omnibus sententia omniscium, rerum omnium gubernatorem, bene, maleque gestorum iudicem, ac vindicem assererent. Quæ tam multis locis docent, ut hic ac recensere proli- xum valde sit: maxime, cum controuersia de providentia sint postmodum recitata. Idcirco Platone, & Stoicorum Principum frequentibus testimoniis omisis, vnum, vel alterum Aristotelis locum adnotare hic placuit. Etenim 10. ethic. c. 8. & 12. met. c. 9. à textu 36. hanc verita- tem docuit. *Sine nil, inquit, intelligat, sed ita se habeat, ut dormiens, quid præcellens erit?* quibus & scientiæ Dei demonstratio, q. 2. edisserenda continetur.

4. Et vero ex his, qui Deum agnouerunt, nemo, ut dixi, fuit, qui Deum scium negauit: licet aliqui eum omniscium esse, nollent potius, quam corde difficerentur. Licet enim perdit illi, quorum meminit regius vates Psal. 93. suorum criminum in Deo ignorantem optantes, ut supplicium vitarent, scientiam Deo, nec tentant quidem, ne- gare: ita enim eos vicissim bono se, ac libero animo pro admisis criminibus esse iubentes inducit Saltes. *Et dixe- runt, non videbit Dominus, neque intelliget Deus Iacob*. Eisdemque, vel similes alios Psal. 72. *Et dixerunt: quomodo scit Deus? esset scientia in excelsis*: suorum, sci- licet, operum. Cum viderent enim se moribus perditis- simos bonis omnibus affluere; contra vero iustos, ac pios homines egere, atque ærumnis mille confictari: nihil de hominum meritis Deum, qui ita res sæculi huius distri- buit, & gnoscere iudicant. Verisque vero ita respondet vates, ut Dei scientiam, & providentiam demonstret, ut ex ipso nos etiam q. 2. demonstrabimus. Itaque Dei scien- tiam absolute nullas negat: licet aliqui eius omniscien- tiam negarint.

CERTAMEN II.

Diuina scientiæ existentia catholica de fide veritas est.

1. **P**robatur conclusio primo ex 14. Esther. *Domine, qui habes omnium scientiam*. Secundo ex Iob. 21. *Nam quid Deum docebit quisquam scientiam?* Tertio ex Psal. 138. *Mirabilis facta est scientia tua ex me*. Quarto ex Psal. 93. ubi præfatum, impiorum errorem confutans

ait. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum non considerat? qui corripit gentes, non arguet? qui docet hominem scientiam?* In quibus non vna, sed multiplex scientia Dei demonstratio continetur, ut q. 2. videbimus. Quinto ex 23. Eccles. *Oculi Domini lucido- res sunt super solem circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi*. Sexto ex Eccles. 42. *Cognouit enim Dominus omnem scientiam*. Septimo ex 2. ad Rom. *O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei*. Octauo ex 2. ad Coloss. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei*. Sexcentaque alia his similia passim in scriptura occurrunt. Item illa omnia, quibus Deus, eiusque oculi, aut aures intentæ rebus, precibusque nostris dicuntur, aut à Prophetis desiderantur. Illa etiam, quibus ad Prophetas, & per Prophetas locutus, quibus abscondita, & profunda Dei, cordisque humani scrutari, in- trueri, ac penetrare enuntiat. Nihil enim horum abique scientia præstare Deus poterat.

2. Opponi possunt plura Patrum testimonia negan- tium Deo intelligentiam, sapientiam, & similia. Verum eis locis solum contendunt non esse in Deo sapientiam, & scientiam nostræ creatæ omnino similem, quæque & acci- dens physicum, & discursiuum, causataque vere, tum à po- tentia, & obiecto, tum à præmissis. At Deo scientiam ab his imperfectionibus liberam, quæque idem reipia cum Deitate, Deique substantia sit, quam catholicæ ex fide fa- temur, nusquam Patres negant. Ex qua doctrina, & ve- ritate Catholica occurrunt argumentis, quæ contra hanc conclusionem obicit sibi S. Thom. 1. p. q. 13. art. 1. quod scilicet scientia conclusionum, ac promissæ discursus sit, si propria significatione usurpetur. Secundo: quia scientia, vel habitus, vel actus sit: ac proinde qualitas potentiam, & subiectum reale supponens. Constat enim eiusmodi no- men propria significatione ad creatas cognitiones relata ita solum significare, quia absque eis imperfectionibus scientia in creatis non est; aut propriori, & perfectiori si- gnificatione ad perfectissimam diuinam relata absque eis scientiam significare: cum præcipuum, & nobilissimam, scientiam significet: cum præcipuum, & nobilissimam, longeque excellentissimam scientiam significet, quæ prin- cipale eius vocis significatum est: cum eam scientiam si- gnificet, cuius creata omnis scientia infinite per decre- mentum perfectionis imitatio, tenuissimamque potius adumbratio est.

3. Difficilius oppones, ut probes veritatem de exi- stentia diuinæ scientiæ non posse esse de fide in hunc mo- dum. Assensus fidei diuinæ essentialiter est ob testimoniis Diuini infallibilitatem, sue ob auctoritatem Dei dicen- tis; aut in Deo esse scientiam ob infallibilitatem Diuini testimonij non possumus, præsertim primo, assensum: er- go nec possumus primo præsertim, assensum fidei diuinæ. Minor probatur: quia infallibilitas diuini testimonij, Dei- que dicentis auctoritas ex diuina scientia infallibili, & Dei veracitate (seu quod idem est) est Dei veritate actua, & passiva infallibilitate, qua & falli, & fallere nequit, es- sentialiter constatur: ergo non potest esse assensus ob di- uini testimonij infallibilitatem, auctoritatemque diui- nam; quin ob scientiam Dei infallibilem sit: ergo, si as- sensus sit existentie scientiæ diuinæ ob diuinam infalli- bilitatem, auctoritatemque Dei dicentis, ut esse debet, si diuinæ fidei assensus sit, assensum existentiæ scientiæ Dei ob ipsam scientiam, quod implicat, idem scilicet ob idem, tamquam motuum sui assensus credi, & iudicari. Quod autem in eo, quod primo credatur, eius primo fi- de diuinæ assensum, maior sit difficultas, constat ex di- cti controu. 1. d. 2. q. 5. quia motuum assensus, ut late ibi uum ipsius præcognitum necessario esse debet, ut late ibi in simili de existentia Dei, quam primo per fidei actum iudicari non posse, aliorum solutionibus confutatis, satis ostendimus: quare hoc nobis certo admitteandum est, ne iterum solutiones, & impugnationes ibi datas inutiliter reperamus.

4. Magnus meus Magister Didacus Daza in hanc in- cidens difficultatem respondebat, argumentum probare, non posse nos existentiam scientiæ Dei reuelantis in se esse scientiam, ob infallibilitatem huius determinate scien- tiæ reuelatæ, cui assentimus, primo assensum, sed alterius, quam ex fide supponimus, & præcognimus in Deo esse, scilicet, scientiæ Dei vagæ, seu vagi, & indeterminati obiecti,